

RAAP-NOTITIE 3671

Plangebied Plantsoensingel Zuid te 's-Heerenberg

Gemeente Montferland

**Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV

Titel: Plangebied Plantsoensingel Zuid te 's-Heerenberg, gemeente Montferland;
archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: januari 2011

Auteur: *H. Ringenier*

Projectcode: MOPH2

Bestandsnaam: NO3671_MOPH2

Projectleider: H. Ringenier

Projectmedewerkers: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 44629

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost

Autorisatie: ir. E.H. Boshoven

Bevoegd gezag: gemeente Montferland

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2011

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Boudewijn Zevenaar BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2011 een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met te realiseren nieuwbouw in plangebied Plantsoensingel Zuid te 's-Heerenberg, gemeente Montferland. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd om een tijdens eerder uitgevoerd onderzoek opgestelde archeologische verwachting te toetsen. Bovendien diende het veldonderzoek verricht te worden ter controle van de historische topografische elementen en om eventuele bodemverstoringen vast te stellen. Indien mogelijk, diende het veldonderzoek vervolgens een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van een eerder uitgevoerd bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit alle perioden.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat de top van het bodemprofiel compleet is verstoord. De verstoringen bestaan uit heterogene pakketten zand met puin. Onder deze verstoorde bovengrond zijn terrasafzettingen waargenomen.

Aanwijzingen voor archeologische resten zijn in het plangebied niet aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied, is geconcludeerd dat bij de uitvoering van de plannen geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om het plangebied vrij te geven.

Met betrekking tot de bevindingen van het inventariserend veldonderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Montferland.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Boudewijn Zevenaar BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2011 een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met te ontwikkelen nieuwbouw in plangebied Plantsoensingel Zuid te 's-Heerenberg, gemeente Montferland. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd om de archeologische verwachting te toetsen, ter controle van de historische topografie en om eventuele bodemverstoringen vast te stellen. Indien mogelijk, diende het onderzoek een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 9.400 m²) ligt in het zuiden van de bebouwde kom van 's-Heerenberg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 40H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000). Ten tijde van het onderzoek lag het plangebied grotendeels braak. Een klein deel aan de oostzijde was in gebruik als zanddepot; aan de westzijde stond bebouwing (figuur 2).

Gemeente: Montferland

Plaats: 's-Heerenberg

Plangebied: Plantsoensingel Zuid

Centrumcoördinaten: 214.240/432.000

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 44629

1.3 Toekomstige situatie

In het plangebied wordt woningbouw gerealiseerd. Bovendien worden twee parkeerterreinen aangelegd.

1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Neder-

landse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek voor plangebied Plantsoensingel Zuid is in een eerder stadium uitgevoerd (Boshoven, 2010). Hier wordt kort aandacht besteed aan dit onderzoek.

Geomorfologisch gezien ligt het plangebied in een terrasvlakte; de bodem bestaat zeer waarschijnlijk uit kalkloze poldervaaggronden. Op grond van deze gegevens is aan het plangebied een lage verwachting toegekend.

Het feit dat uit 19e-eeuwse historisch-topografische kaarten blijkt dat het plangebied destijds uit tuinen bestond, met bescheiden bebouwing in de vorm van theekoepels, en het gegeven dat onlangs de bedrijfspanden die sinds het midden van de 20e eeuw in het plangebied stonden, tot op de fundering zijn gesloopt, is niet in tegenspraak met deze verwachting.

De lage archeologische verwachting is conform de verwachting die op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart aan het plangebied is toegekend. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het westelijk deel van het plangebied tot de historische kern van 's-Heerenberg wordt gerekend (Gazenbeek, Exaltus & Oerbons, 2008).

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek is geadviseerd om in het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek plaats te laten vinden.

Deze advisering werd niet onderschreven door de regionaal archeoloog. Vanwege het feit dat de westelijke helft van het plangebied deel uitmaakt van de historisch kern en ter controle op eventuele bodemverstoringen werd voorgesteld om een karterend booronderzoek uit te voeren (Kocken, 2010).

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.2 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn negen boringen verricht (figuur 3). Doorgaans worden de boringen bij een veldonderzoek in een grid geplaatst. Door de beperkte omvang van het plangebied kon deze methode niet worden toegepast. De boringen zijn zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten resten. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Deze aanpak is minder geschikt om oudere steentijdkampementen, verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,4 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De geologische aspecten van het plangebied komen overeen met de gegevens van het bureauonderzoek. De ondiepe geologische ondergrond bestaat uit terrasafzettingen. Dit fluviaatle materiaal bestaat uit licht siltig, matig grof zand met fijn grind. Het ongestoorde zand is waargenomen op dieptes variërend van 0,35 tot 1,1 m -Mv. Deze wisselde dieptes zijn het gevolg van verstoringen van de top van het bodemprofiel. In sommige gevallen zetten de verstoringen, bestaande uit heterogene pakketten zand met puin, zich door tot meer dan 1 m -Mv (figuur 3; boringnummers 3, 8 en 9). Waarschijnlijk moeten deze verstoringen in samenhang met de bouw en de recente sloop van de bedrijfspanden gezien worden.

Als gevolg van de verstoringen zijn de verwachte poldervaaggronden nergens aangetroffen.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3), kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen geen archeologische resten zullen worden verstoord.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat de top van het bodemprofiel compleet is verstoord. Onder deze verstoorde bovengrond zijn terrasafzettingen waargenomen.

Aanwijzingen voor archeologische resten zijn in het plangebied niet aangetroffen.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt in plangebied Plantsoensingel Zuid in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Vanuit archeologisch oogpunt kunnen de geplande ingrepen zonder bezwaren worden uitgevoerd.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Montferland een selectiebesluit.

Literatuur

- Boshoven, E.H.**, 2010. Bureauonderzoek archeologie t.b.v. plangebied Plantsoensingel Zuid te 's Heerenberg, gemeente Montferland. *RAAP-adviesdocument* 456. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Gazenbeek, G., R. Exaltus & J. Oerbons**, 2008. Cultuurhistorische waardenkaart gemeente Montferland. *ArcheoPro Archeologisch Rapport* 828. Maastricht.
- Kocken, M.**, 2010. *Beoordeling RAAP-adviesdocument* 456. Doetinchem.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** Ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Overzicht van het plangebied vanuit het westen (2A) en het oosten (2B).
- Figuur 3.** Boorpuntenkaart.
- Tabel 1.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Bijlage 1.** Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

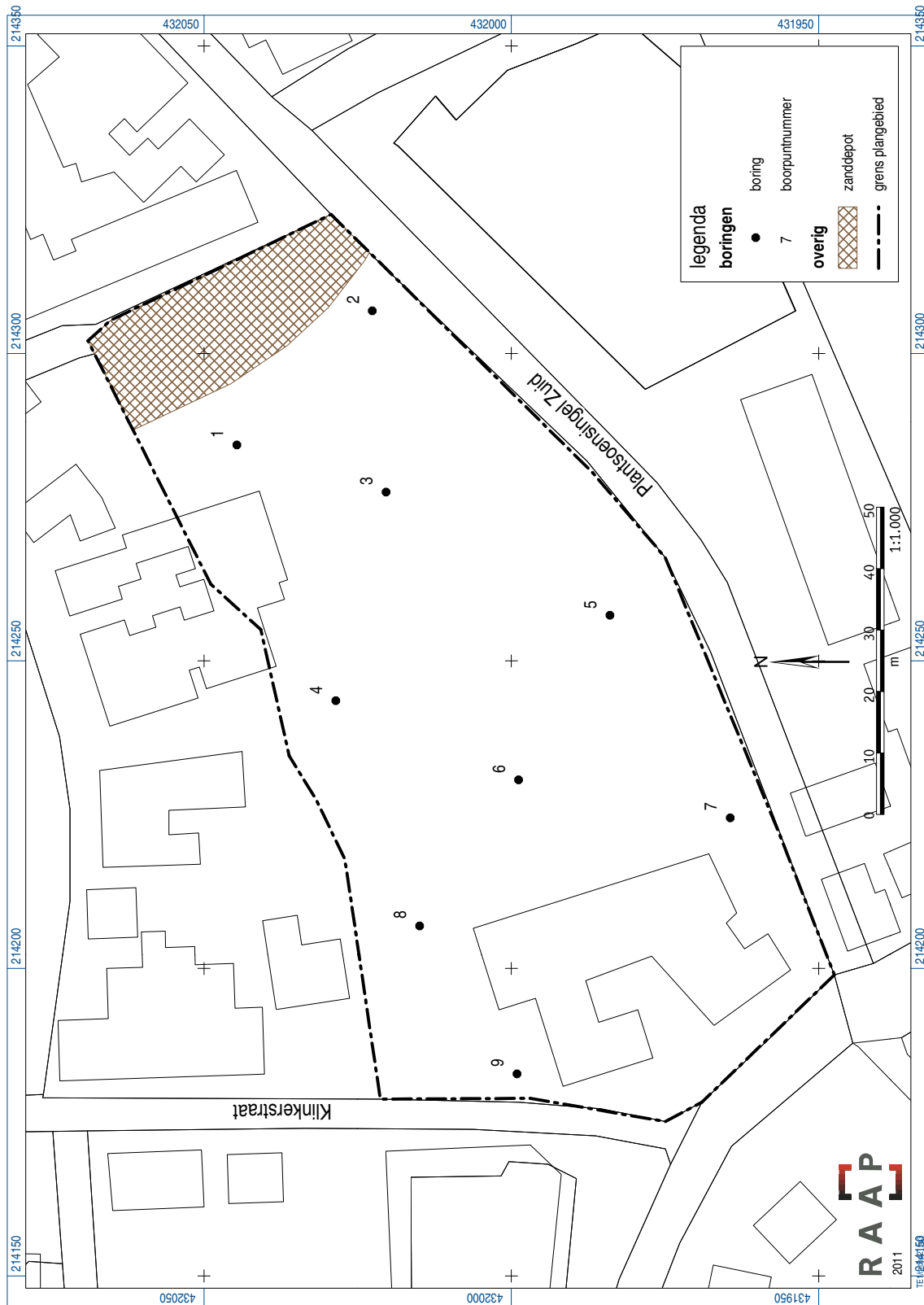
2A

2B

Figuur 2. Overzicht van het plangebied vanuit het westen (2A) en het oosten (2B).

Figuur 3. Boorpuntenkaart.

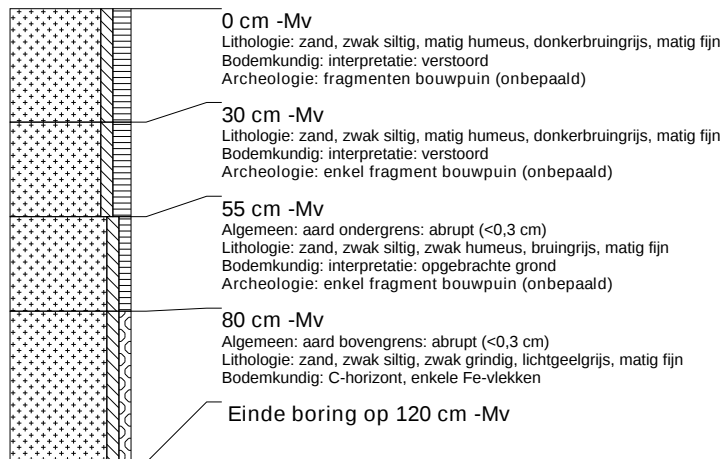
Geologische perioden				Archeologische perioden									
Tijdvak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering						
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)									
				Nieuwe tijd		B	1795						
	Vroeg Subatlanticum		0	Middeleeuwen		A	1650						
						Laat		1500					
						Vol		1250					
						Vroeg	Ottoons	1050					
							Karolingisch	900					
							Merovingisch laat	725					
	Merovingisch vroeg	525											
	Subboreaal		-450 voor Chr.	Romeinse tijd		450							
						Laat	270						
Midden						70 na Chr.							
Atlanticum		-3700	IJzertijd		Vroeg	15 voor Chr.							
					Laat	250							
					Midden	500							
					Vroeg	800							
Boreaal		-7300	Bronstijd		Laat	1100							
					Midden	1800							
					Vroeg	2000							
Preboreaal		-8700	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)		Laat	2850							
					Midden	4200							
					Vroeg	4900/5300							
		-9700	Mesolithicum (Midden Steentijd)		Laat	6450							
					Midden	8640							
					Vroeg	9700							
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050	Prehistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500					
			Allerød	11.500					Jong B	16.000			
			Vroege Dryas	12.000							Jong A	35.000	
			Bølling	12.500									
		Pleniglaciaal	Vroeg Glaciaal	Vroegste Dryas			13.500	Midden					250.000
				Laat									
							Midden		Denekamp	30.500			
									Hengelo	60.000			
			Vroeg Glaciaal	Moershoofd					71.000				
				Oud									
							Odderade						
							Brørup						
	Eemien		114.000										
	Saalien II		126.000										
	Oostermeer		236.000										
	Saalien I		241.000										
	Belvédère/Holsteinien		322.000										
	Glaciaal x		336.000										
	Holsteinien		384.000										
	Elsterien		416.000										
			463.000										

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

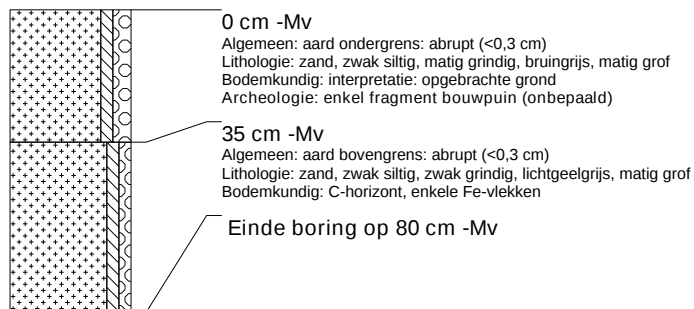
Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

boring: MOPH2-1

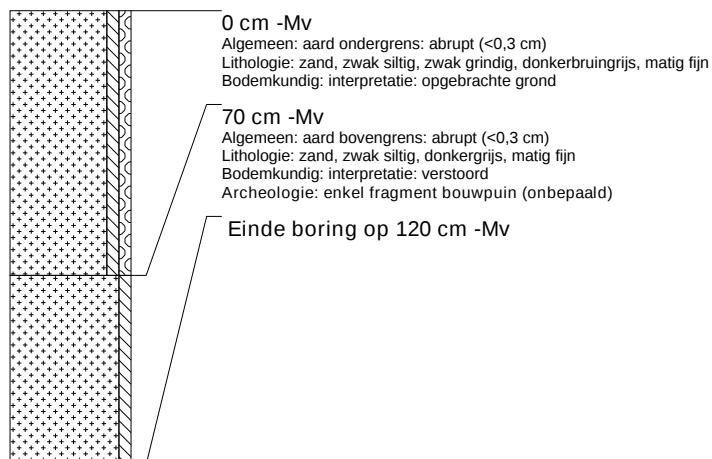
datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

boring: MOPH2-2

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

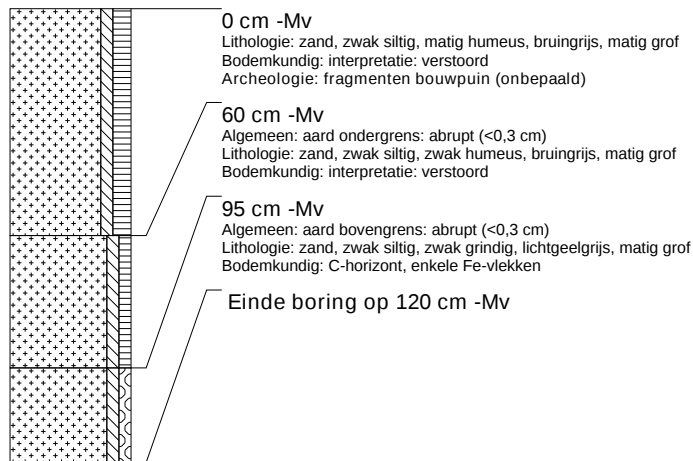
boring: MOPH2-3

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

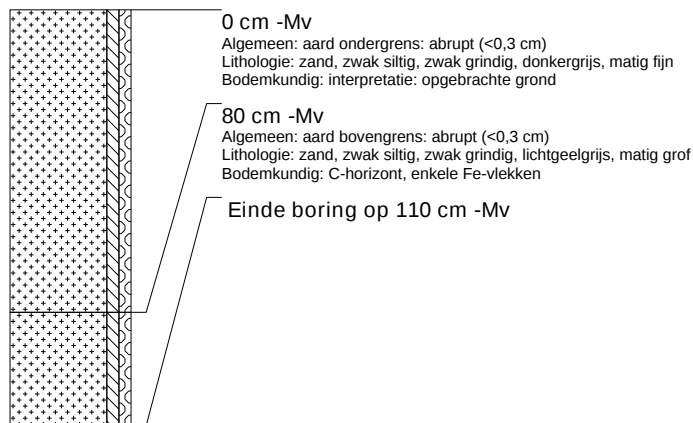

boring: MOPH2-4

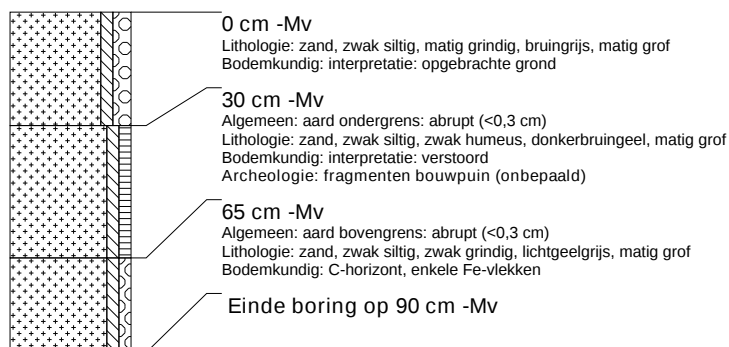
datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

boring: MOPH2-5

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

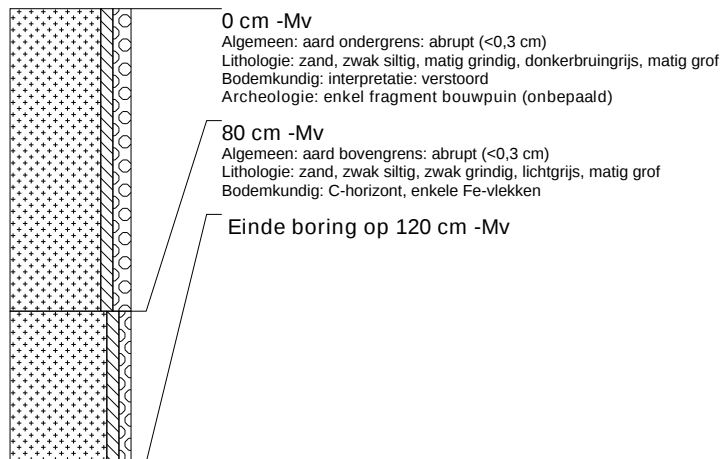
boring: MOPH2-6

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

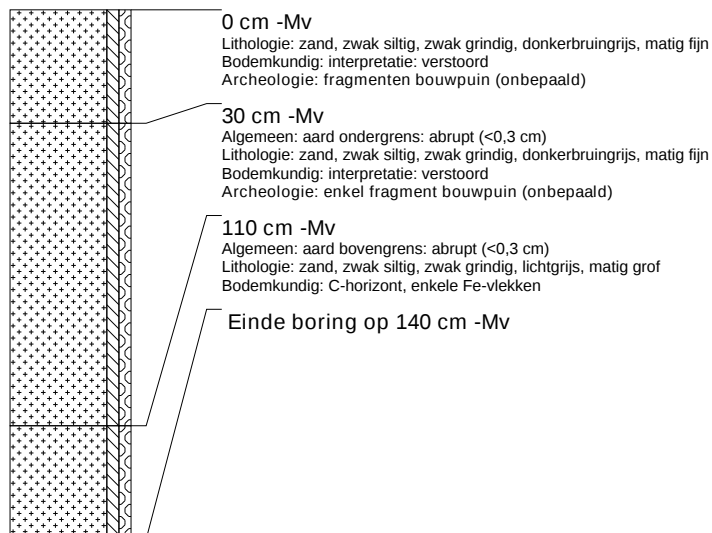

boring: MOPH2-7

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

boring: MOPH2-8

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland

boring: MOPH2-9

datum: 20-1-2011, provincie: Gelderland, gemeente: Montferland, opdrachtgever: Boudewijn Zevenaar BV, uitvoerder: RAAP Oost

